

Hällekis poststation – en historik

Före järnvägarnas tid var det sällsynt med poststationer på den svenska landsbygden. Så sent som under andra hälften av 1800-talet var det närmast en kommunal angelägenhet att ordna posthämtningen från närmaste stad eller större samhälle. Ofta fick de större gårdarna själva ordna sin posthämtning. På Kinnekulle blev gästgivaregårdar och pastorsexpeditioner uppsamlingsställen för post. Under en lång följd av år kring mitten av 1800-talet hämtade skollärare Johan Hasselberg i Posseska skolan posten till Hellekis egendom i Medelplana socken. För detta uppbar han ett arvode av 25 kronor om året. Förmodligen hämtade han posten på pastorsexpeditionen i Medelplana. En gammal poststämpel visar att det funnits en poststation med namnet Medelplana. Kanske var detta en föregångare till Hellekis poststation. I mitten av 1860-talet var skollärare Hasselberg sjuklig och svag och orkade inge gå med den tunga postväskan. Han skaffade sig då en häst och en liten kärra för att kunna sköta posttjänsten till Hellekis egendom. Hur nu detta kunde vara en lönande affär för 25 kronor om året. – Förmodligen ansåg han beloppet var värdefullt tillskott till den magra lärarelönen, som var 150 kronor om året.

År 1877 anslog kommunalkassan i Österplana ett belopp av 20 kronor för hämtning av kommunens post till och från Kestad samt dessutom för väskan vid Götene postkontor vad det kostar. Fjärdingsmannen Anders Jonsson i Törnsäter skulle för detta årliga arvode sköta om posthämtningen. Fjärdingsmannatjänsten uppdelades 1886 på två distrikt. För norra distriktet valdes fjärdingsman skogvaktaren på Hönsäter Karl Nygren med Hellekis som postadress. Med Hellekis avses fortfarande Hellekis egendom. Där hade et 1873 bildade Hellekis Aktiebolag sitt kontor. Bolaget hade av Kungl. General Poststyrelsen utverkat att Hellekis fick bli postanstalt med disponenten som föreståndare.

Sedan 1873 ägdes Hönsäters egendom av Hellekis Aktiebolag. På Hönsäter hade bolaget 1892 anlagt och igångsatt en cementfabrik vid Hönsäters hamn. Bolagets kontor flyttades därigenom från Hellekis egendom i Medelplana socken till Hönsäter i Österplana socken. Då bolagets dåvarande disponent, Fredrik Sköldebrand, i den vevan frånträdde sin befattning vid bolaget och samtidigt sysslan som poststationsföreståndare, anmäldes denna ändring till General Poststyrelsen. Samtidigt anhöll bolaget om att postadressen måtte ändras från Hellekis till Hönsäter, samt att bolagets kassör Bengt af Geijerstam utsågs till poststationens föreståndare.

I sitt svar meddelade Kungl. General Poststyrelsen att den icke ansåg sig kunna bevilja bolagets ansökan i vad gällde namnändringen. Namnet Hönsäter kunde nämligen lätt förväxlas med Högsäter i Dalsland och därvid vålla postförseningar. På så sätt fick namnet Hellekis följa med vid kontorsflyttningen. När det några år senare blev en järnvägsstation i Hönsäter, fick för kontinuitetens skull även denna namnet Hällekis, tyvärr med en "moderniserad" stavning. Den gamla stavningen med "e" borde ha fått vara kvar, då "Hellekis" är ett urgammalt namn med sitt ursprung i mansnamnet Helge.

Vid järnvägen tillkomst slogs föreståndaresysslorna för järnväg och post samman, här som på många andra järnvägsorter. I 75 år hade järnväg och post i Hällekis gemensamma lokaler på järnvägsstationen. Sedan järnvägsstationen i början av 1970-talet blev obemannad, fick posten ensam överta lokalerna. Dessa blev föremål för en ganska omfattande upprustning. Måndagen den 10 november 1985 blev det stort kaffekalas på posten i Hällekis, då man bjöd alla kunder och besökande på kaffe. Statsanställdas förbund även som Pc-banken i Lidköping uppvaktade med blommor.

Anledning till festligheterna var att då kunde dåvarande poststationsmästaren Inge Jansson och hans biträde Mona Larsson ta de nya lokalerna i bruk.

Nu är det snart åter dags att posten i Hällekis får ta nya lokaler i bruk. Denna gång är det i nybyggda och synnerligen ändamålsenliga lokaler i Konsum-huset till glädje för såväl betjäning som allmänheten.

Arthur Andersson